

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Tomáše Langáška a Mgr. Ondřeje Mrákoty v právní věci žalobce: J. V., proti žalovanému: **Krajský úřad Moravskoslezského kraje**, se sídlem 28. října 117, Ostrava, **za účasti osob zúčastněných na řízení**: I. Ředitelství silnic a dálnic, se sídlem Na Pankráci 56, Praha 4, zastoupený JUDr. Markem Křížem, Ph.D., advokátem se sídlem Masarykovo nám. 91/28, Karviná-Fryštát, II. TeliaSonera International Carrier Czech Republic, a.s., se sídlem K červenému dvoru 3269/25a, Praha 3, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 9. 2016, č. j. 22 A 98/2015 – 106,

t a k t o :

- I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce **se z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- III. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

Žalobou podanou ke Krajskému soudu v Ostravě (dále jen „krajský soud“) napadl žalobce rozhodnutí žalovaného, kterým bylo jako opožděné zamítnuto jeho odvolání proti rozhodnutí Magistrátu města Frýdku-Místku č. j. MMFM 28913/2015, ze dne 11. 3. 2015; tímto rozhodnutím správní orgán prvního stupně: 1) podle § 24 odst. 3 písm. a) bodu 3 zákona č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), odňal žalobci vlastnické právo k jeho rodinnému domu a pozemkům ve prospěch vyvlastnítele – České republiky – Ředitelství silnic a dálnic ČR, 2)

podle § 24 odst. 3 písm. c) téhož zákona určil, že vyvlastnitel je povinen zahájit uskutečňování účelu vyvlastnění nejpozději do dvou let ode dne nabytí právní moci vydaného rozhodnutí, 3) podle § 24 odst. 4 písm. a) téhož zákona určil náhradu za uvedené odnětí vlastnického práva ve výši 1 278 260 Kč, kterou má vyvlastnitel uhradit žalobci ve lhůtě do 60 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí, 4) podle § 24 odst. 3 písm. b) téhož zákona rozhodl, že věcné břemeno zřízené ve prospěch TellaSonera International Carrier Czech republic, a.s., váznoucí na předmětu vyvlastnění, se neruší.

V řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 22. 10. 2015, č. j. 22 A 98/2015 – 10 bylo žalobci usnesením Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 296/2015 – 108, ze dne 14. 3. 2016 přiznáno osvobození od soudního poplatku za kasační stížnost.

V nyní projednávané věci brojí žalobce proti usnesení krajského soudu č. j. 22 A 98/2016 - 106, ze dne 29. 9. 2016, kterým krajský soud odňal žalobci se zpětnou účinností osvobození od soudních poplatků, současně zprostil funkce ustanovenou zástupkyni žalobce Mgr. Karin Ponczu Hadwigerovou, a zamítl žádost žalobce o ustanovení zástupce pro řízení.

Krajský soud v odůvodnění usnesení uvedl, že ustanovená zástupkyně Mgr. Karin Poncza Hadwigerová požádala o zproštění své funkce s ohledem na zdravotní stav jejího dítěte a současně pro neposkytnutí potřebné součinnosti ze strany žalobce vedoucí k narušení důvěry mezi žalobcem a zástupkyní.

Pokud jde o odnětí osvobození od soudních poplatků, krajský soud ze sdělení osoby zúčastněné na řízení 1. Ředitelství silnic a dálnic (dále jen „Ředitelství“) zjistil, že Ředitelství požádalo žalobce dne 15. 4. 2015 o sdělení bankovního spojení, aby mu mohla být zaslána náhrada za vyvlastnění ve výši 1 278 260 Kč dle pravomocného rozhodnutí Magistrátu města Frýdku-Místku č. j. MMFM 28913/2015, ze dne 11. 3. 2015. Na tuto žádost žalobce nereagoval, proto Ředitelství podalo k Obvodnímu soudu pro Prahu 4 návrh na složení peněz do soudní úschovy; obvodní soud usnesením ze dne 9. 6. 2015, č. j. 34 Sd 56/2015 – 10, návrhu vyhověl a částku 1 278 260 Kč složenou pro žalobce přijal do úschovy. Z uvedených důvodů dospěl krajský soud k závěru, že žalobce při prohlášení o svých osobních a majetkových poměrech zatajil svou realizovatelnou pohledávku. Žalobce se připravil o možnost disponovat částkou 1 278 260 Kč, která by mu umožňovala uhradit soudní poplatek za žalobu. Na straně žalobce tak nebyly po celou dobu řízení splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků, proto mu bylo osvobození odňato se zpětnou účinností. Vzhledem k tomu, že u žalobce nebyly dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, zamítl soud jeho žádost o ustanovení zástupce.

II. Kasační stížnost

Žalobce (dále „stěžovatel“) napadl usnesení krajského soudu č. j. 22 A 98/2016 – 106, ze dne 29. 9. 2016 kasační stížností, jejíž důvody podřazuje pod § 103 odst. 1 písm. b) a d) s. ř. s.

pokračování

Stěžovatel v kasační stížnosti rozsáhle rekapituluje skutkové okolnosti týkající se vyvlastnění jeho majetku a věcně brojí proti praktikám státu při vyvlastnění, postupu katastrálního úřadu při povolení vkladu a proti následným závěrům navazujících správních či soudních řízení. Stěžovatel poukázal na nerovné postavení „*stran sporu*“ co se týče schopnosti uplatňovat svá práva. Uvedl, že protiprávní chování státu ho finančně zruinovalo a negativně ovlivnilo jeho rodinný život, jakož i jeho zdravotní a psychický stav; poukázal na množství sporů a podání, které v souvislosti s vyvlastněním vede a které mu znemožňují věnovat se výdělečné činnosti. Stěžovatel Nejvyššímu správnímu soudu přiblížil strukturu výdajů a nákladů na život jeho rodiny, z něhož vyplývá, že z finančních důvodů přijal rozsáhlá úsporná opatření, v rámci kterých rodina stěžovatele snížila veškeré náklady

Stěžovatel nesouhlasí s argumentem krajského soudu, že má realizovatelnou pohledávku ve výši 1 278 260 Kč. Podle stěžovatele rozhodnutí Magistrátu města Frýdku-Místku č. j. MMFM 28913/2015, ze dne 11. 3. 2015 o vyvlastnění nenabylo právní moci a není vykonatelné, neboť zákon o vyvlastnění „*žalobě na přezkum přiznává odkladný účinek*“. Pokud by stěžovatel přijal náhradu složenou do soudní úschovy, musel by „*tvrdit opak svého žalobního tvrzení... A musel by ji stejně celou vrátit, i kdyby ji vyhrál (a možná ještě předtím, než by mu prohraná protistrana zaplatila náklady řízení)*“.

V další části kasační stížnosti stěžovatel zdůraznil, že dle jeho názoru je nesprávně nastavený právní systém České republiky v oblasti ustanovování zástupců z řad advokátů. Tento nesprávně nastavený právní systém spatřuje v tom, že ustanovovaný advokát není dostatečně finančně motivován, aby zastupoval stěžovatele v potřebné míře kvalifikovaně a odborně vzhledem ke složitosti právního problému.

Stěžovatel rovněž požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení advokáta pro řízení o kasační stížnosti.

V podání doručeném Nejvyššímu správnímu soudu dne 28. 11. 2016 stěžovatel uvedl, že v jeho předchozím podání, tj. v doplnění kasační stížnosti ze dne 23. 10. 2016, byly *omylem uvedeny body [24680] a [24692]*; požádal, aby k těmto bodům nebylo přihlíženo.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána osobou k tomu oprávněnou, je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná. Zdejší soud přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, zkoumal při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Co se týká splnění poplatkové povinnosti v řízení o kasační stížnosti, v tomto řízení stěžovatele poplatková povinnost nestíhá s ohledem na to, že jeho kasační stížnost nesměruje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností (bližší viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, publikované pod č. 3271/2015 Sb. NSS). Jak přitom vyplývá ze zmiňovaného usnesení rozšířeného senátu, žalobce v řízení o kasační stížnosti, která nesměruje proti meritornímu rozhodnutí krajského soudu ani proti rozhodnutí, jímž se řízení před krajským soudem končí, nemusí splňovat ani podmínky dle § 105 odst. 2 s. ř. s. (povinné zastoupení žalobce bez příslušného právnického vzdělání advokátem nebo jeho zaměstnancem nebo členem, který má vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie).

I přes uvedené stěžovatel o ustanovení zástupce v kasační stížnosti požádal. Nejvyšší správní soud podotýká, že podle § 35 odst. 8 s. ř. s. se pro rozhodnutí o ustanovení zástupce vyžaduje kumulativní splnění dvou podmínek, a to jednak splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, jednak též nezbytná potřeba takového zastoupení k ochraně práv účastníka řízení. Nejvyšší správní soud neshledal splnění druhé nutné podmínky pro ustanovení zástupce, tedy jeho nezbytnost k ochraně práv žalobce. Kasační stížnost má požadované základní náležitosti, a ačkoliv je velká část v ní uvedené argumentace, jež má zpochybňovat rozhodnutí krajského soudu o odnětí osvobození od soudních poplatků, resp. o neustanovení zástupce, ve vztahu k dané otázce irelevantní, vyplývá přesto jednoznačně z jejího obsahu přesvědčení žalobce, že jeho poměry osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce odůvodňují. Tuto nikterak komplikovanou otázku může Nejvyšší správní soud na základě podané kasační stížnosti a podkladů obsažených ve spise plně posoudit a věcně o ní rozhodnout, aniž by bylo třeba za tímto účelem žalobci ustanovovat zástupce. Za této situace tedy Nejvyšší správní soud návrh na ustanovení zástupce zamítl.

Nejvyšší správní soud se dále zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti rozhodnutí krajského soudu, toliko obecně tvrzenou nepřezkoumatelnost však neshledal. Samotná skutečnost, že stěžovatel nesouhlasí s právním odůvodněním usnesení krajského soudu, nepřezkoumatelnost nezakládá.

K dalším kasačním námitkám stěžovatele uvádí zdejší soud následující. Předmětem řízení v této věci je posoudit, zda krajský soud postupoval v souladu se zákonem, pokud stěžovateli napadeným usnesením odňal přiznané osvobození od soudních poplatků, resp. rozhodl o neustanovení zástupce.

Právní úprava institutu osvobození od soudních poplatků je obsažena v § 36 odst. 3 s. ř. s., dle kterého *„(ú)častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození*

pokračování

se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.“ Zpětné odnětí osvobození tedy představuje částečné prolomení zásady, podle níž je soud vázán svými předchozími rozhodnutími. Důvodem pro možnost aplikovat zpětné odnětí osvobození bude situace, v níž se ukáže, že poměry účastníka byly jiné, než on sám tvrdil a které soud původně zjistil.

Ze spisového materiálu zdejší soud zjistil, že usnesením Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 296/2015 – 108, ze dne 14. 3. 2016, které nabylo právní moci dne 16. 3. 2016, bylo stěžovateli přiznáno osvobození od soudních poplatků a byl mu ustanoven zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud vycházel při posouzení poměrů stěžovatele z jeho „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“ (dále jen „Potvrzení“) ze dne 10. 2. 2016. V tomto potvrzení uvedl, že nemá žádný příjem, jeho majetek tvoří zbývající pozemky v hodnotě přibližně 48 000 Kč, ojetý osobní automobil r. v. 1998 v hodnotě přibližně 12 000 Kč, chatka na úpatí Beskyd v hodnotě přibližně 400 000 Kč a zbylé úspory ve výši 44 000 Kč. Z potvrzení dále vyplývalo, že stěžovatel má 5 dětí, z nichž 2 již studují mimo bydliště v jiném městě a 3 děti (rok narození 1998, 2006 a 2015) s ním a jeho manželkou na rodičovské dovolené žijí ve společné domácnosti; dítě narozené v roce 2006 trpí dětskou mozkovou obrnou.

Ze sdělení Ředitelství ze dne 26. 9. 2016, založeného na čl. 104 soudního spisu, vyplývá, že stěžovatel byl vyzván Ředitelstvím ke sdělení bankovního spojení pro zaslání náhrady za vyvlastnění podle rozhodnutí č. j. MMFM 28913/2015, ze dne 11. 3. 2015. Stěžovatel na výzvu nereagoval, proto byla náhrada složena do soudní úschovy ve prospěch stěžovatele.

Podle usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j. 34 Sd 56/2015 – 10, ze dne 9. 6. 2015, založeného na čl. 104 spisu krajského soudu, přijal obvodní soud do úschovy částku 1 278 260 Kč složenou Ředitelstvím jako splnění závazku na základě rozhodnutí o vyvlastnění vydané „Městským úřadem Třinec, odbor stavebního řádu a územního plánování“ pod č. j. MMFM 28913/2015, ze dne 11. 3. 2015, které nabylo právní moci dne 8. 4. 2012. Částka byla složena pro stěžovatele, a to z důvodu jeho prodlení. K uvedenému Nejvyšší správní soud podotýká, že v usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 byl jako subjekt, který vydal rozhodnutí o vyvlastnění č. j. MMFM 28913/2015, ze dne 11. 3. 2015, označen nesprávně Městský úřad Třinec namísto Magistrátu města Frýdku-Místku; tato skutečnost je zjiitelná a ověřitelná ze soudního spisu a jedná se o zjevnou nesprávnost v textu tohoto usnesení.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že nezbytným předpokladem posouzení žádosti o osvobození od soudních poplatků je především řádně a pravdivě vyplněné Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech žadatele. Žadatel je tedy sám povinen soudu prokázat, jaké jsou jeho příjmy, pokud nějaké pobírá, zda vlastní majetek větší ceny, popřípadě zda mu z něj plynou příjmy nebo výnosy či nikoliv. Při hodnocení majetkových poměrů žadatele je třeba přihlídnout nejen k výši jeho příjmů, ale též k množství disponibilních finančních prostředků, resp. k jeho možnosti si tyto prostředky opatřit. Stěžovatel v Potvrzení ze dne 10. 2. 2016 nezmínil skutečnost, že byl Ředitelstvím vyzván ke sdělení bankovního spojení pro zaslání náhrady za vyvlastnění, resp. že byla v jeho prospěch složena částka 1 278 260 Kč do soudní úschovy. Soudu tak bylo znemožněno řádné posouzení předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, a

jestliže krajský soud následně zjistil, že ve prospěch stěžovatele byla složena předmětná částka a stěžovatel byl po celou dobu řízení oprávněn touto částkou disponovat, nemohl jinak, než uvedenou skutečnost zohlednit ve vztahu k přiznanému osvobození od soudních poplatků. Nejvyšší správní soud přitom souhlasí se závěrem krajského soudu, že pokud by stěžovatel využil svého práva na výplatu částky ve výši 1 278 260 Kč, nejví se výše soudního poplatku 3000 Kč natolik nepřiměřenou, aby ji stěžovatel nemohl zaplatit. Nelze proto krajskému soudu vytýkat, že napadeným usnesením stěžovateli osvobození od soudních poplatků odňal. Na uvedeném nemění nic ani úvaha stěžovatele, že v případě jeho úspěchu v řízeních, ve kterých brojí proti rozhodnutí o vyvlastnění, bude případně muset vyplacenou náhradu vracet. V tomto směru souhlasí Nejvyšší správní soud s krajským soudem, který upozornil, že náklady vynaložené stěžovatelem na vedená řízení mu budou v případě úspěchu ve vedených sporech nahrazeny. V opačném případě, tzn. jestliže stěžovatel v řízeních neuspěje, nebude důvod, aby vyplacenou náhradu vracel, v tomto směru jsou proto obavy stěžovatele, že bude povinen náhradu vracet, liché.

Pokud se jedná o výrok I. napadeného usnesení, kterým byla zproštěna funkce zástupce žalobce Mgr. Karin Poncza Hadwigerová, je třeba uvést, že stěžovatel proti tomuto výroku nic konkrétního nenamítal, Nejvyšší správní soud proto uvádí toliko obecně, že i s ohledem na skutečnost, že stěžovateli bylo výrokem II. napadeného usnesení odňato původně přiznané osvobození od soudních poplatků, které je jedním z předpokladů pro ustanovení zástupce, krajský soud nepochybil, jestliže (mimo jiné i pro odůvodněný případ ztráty důvěry mezi advokátem a klientem) rozhodl o zproštění funkce ustanoveného zástupce stěžovatele.

Podobně k výroku III. napadeného usnesení krajského soudu, kterým byl zamítnut návrh stěžovatele na ustanovení zástupce, je třeba uvést, že bylo-li stěžovateli odňato osvobození od soudních poplatků, nemohl být návrh stěžovatele úspěšný.

Z výše uvedených důvodů tedy dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že napadené usnesení krajského soudu netrpí nezákonností ani jinou namítanou vadou, a proto kasační stížnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce v řízení úspěch neměl a žalovanému žádné náklady s tímto řízením nad rámec běžné činnosti nevznikly, takže mu Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. prosince 2016

JUDr. Lenka Matyášová

pokračování

5 As 240/2016 - 34

předsedkyně senátu